

Законодавчі ухвали Всенародн. Зборів, осуджені Генеральним Судом, можуть переглянені Всенарод. Зборами в новому складі і, коли будуть ухвалені наново, мають остаточну силу і не підлягають переглядові Генерального суду. Помічення над незгідністю федеральних постанов з конституцією Генеральний Суд передає до ужитку представникам Укр. Республіки в федеральних органах.

Такі головні основи проекту.

При всій недокінчености його з них виразно виступають основні принципи будучого політичного ладу України, як його проектує комісія Центральної Ради – республіка демократична не на словах тільки, а й на ділі, де не лишається місце ніякому “лічному режимові”, де виконавча власть поставлена в докладно означеній рамці.

Республіка одноцільна, але з широкою автономією її земель, з широкою самоуправною місцевою конституційно захищеною від втручань адміністрації, і з конституційними ж гарантіями прав меньшостей в сфері культурно-національних інтересів.

Думаю, що ці основні принципи дійсно відповідають завданням революційної демократії України. А при тім ті умови для змін конституції, які проектує комісія, дають змогу без великих труднощостей проводити в ній поправки, відповідно до того досвіду, який принесе час.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

РЯТУЙМО РОСІЙСЬКУ ФЕДЕРАЦІЮ*

10.11.1917 р.

Хвиля велика і грізна й вимагає заходів негайних і рішучих. Українська Центральна Рада проголосила Українську Народню Республіку в федеративній Республіці Російській, і цей принцип федерізованя не може зістатись самою тільки декларацією.

Два місяці тому, на з'їзді народів я звертав увагу присутного представника Тимчасового Правительства, національних і політичних партій і організацій, що в тім становищу, в яким стояла Росія вже тоді, негайне переведення федерального принципу являється єдиним рятунком від розвалу. Цей поклик не був послуханий провідними російськими кругами, і “дванадцятий час”, в котрім вони могли врятувати Росію її федералізацією, був ними пропущений. Тепер Росія стоїть в огні внутрішньої війни, без правительства, без реального об'єднуючого центру, їй грозить розвал: в цім тепер нема сумніву.

* *Народна воля*, 23(10).11.1917 р.

Ми не можемо до того допустити! Висловивши в своїм Універсалі тверду волю силами Української республіки рятувати цілість і єдність Федеративної Росії, ми мусимо негайно вжити всіх заходів для того, щоб виявити цю волю в ділі. Коли великоруський центр не спроможен більше організувати своїми силами революційного, соціалістичного правительства, яке могло-б утвердити в державі лад і право, то народи й області, які стоять на федеральнім принципі, повинні прийти в поміч великоруській демократії центра в сій негайній справі – формованню нової революційної, правдиво демократичної власти Російської республіки.

Центральна Рада, яка досі не вважала бажаним брати участь в формованню правительства, повинна уважно зостановитись над сим і негайно порозумітись з краями й народами, які стоять на тій же федеральній платформі, та і з провідними групами революційної демократії, щоб утворити нову, сильну і авторитетну власть на принципі федеративнім.

Централістична Росія могла бути нам байдужа, або ненавистна, Росія федеративна для нас цінна і потрібна, і ми мусимо її порятувати всіми силами.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ*

12.11.1917 р.

Великі події, що проходять перед нами, витягають з собою силу ріжних подробиць, про котрі в звичайних часах можна було б і не журитись, або балакати собі помаленьку, при нагоді, а тепер вони стають на чергу й вимагають негайного порішення. До таких справ належить і питання про герб України. Два місяці тому на сторінках нашої часописи № 101, з 3 вересня я висловляв свої гадки про те, які старі, гербові знаки мали б право на увагу при виборі гербу для нашої нової Вільної України. Здавалось, що про се досить буде часу порозумітись до Українських Установчих Зборів. А от маємо вже Українську й Народню Республіку, і питання про її герб також вимагає свого негайного порішення.

Тиждень тому, в день закінчення сесії Центральної Ради, по ініціативі Ген. Секретарства освіти, відбулась в сій справі нарада, в котрій взяли участь знавці українського мистецтва, старини й гербо-

* Народна воля, 25(12). 11.1917 р.